

ΤΟ
ΓΚΟΠΕΜ

ΚΑΙ ΤΟ

ΤΖΙΝΙ

— *Μυθιστόρημα* —

HELENE WECKER

Μετάφραση, σχόλια: Μαστακούρης Θωμάς

SEΛΙΝΙ

1.

Η ζωή του Γκόλεμ ξεκίνησε μέσα στο αμπάρι ενός ατμόπλοιου. Ήταν το έτος 1899 και το πλοίο ήταν το *Βαθτική*, το οποίο είχε φύγει από το Ντάντσιχ με προορισμό τη Νέα Υόρκη. Κύριος του Γκόλεμ ήταν ένας άνδρας ονόματι Όττο Ρότφελντ, ο οποίος το είχε περάσει λαθραία μέσα στο πλοίο, κλεισμένο σε ένα κιβώτιο που είχε ανάμεσα στις αποσκευές του.

Ο Ρότφελντ ήταν ένας Πρώσος Εβραίος από το Κόνιν, μια κωμόπολη γεμάτη ζωή, νότια του Ντάντσιχ. Μοναχογιός ενός πλούσιου επιπλοποιού, ο Ρότφελντ είχε κληρονομήσει την οικογενειακή επιχείρηση νωρίτερα από ό,τι περίμενε, μετά τον πρόωρο θάνατο των γονιών του από κόκκινο πυρετό. Όμως ο Ρότφελντ ήταν υπερόπτης, άβουλος, χωρίς ιδιαίτερη σύνεση. Έτσι, πριν περάσουν πέντε χρόνια, η επιχείρηση είχε βουλιάξει.

Ο Ρότφελντ στάθηκε πάνω στα χαλάσματά της και έκανε απολογισμό. Ήταν τριάντα τριών χρόνων. Ήθελε μια γυναίκα και ήθελε να πάει στην Αμερική.

Η γυναίκα ήταν το μεγαλύτερο από τα δυο προβλήματα. Πέρα από τον αλαζονικό χαρακτήρα του, ο Ρότφελντ ήταν άχαρος και άσχημος, με βλέμμα πονηρό και πεινασμένο. Οι γυναίκες δεν είχαν ιδιαίτερη διάθεση να βρεθούν μόνες μαζί του. Κάποιες προξενήτρες τον είχαν πλησιάσει τον καιρό που είχε πάρει στα χέρια του την κληρονομιά, μα οι πελάτισσές τους ήταν από οικογένειες κατώτερης τάξης και έτσι τις είχε απορρίψει. Όταν όλοι τελικά κατάλαβαν τι είδους επιχειρηματίας ήταν, οι προτάσεις σταμάτησαν εντελώς.

Ο Ρότφελντ ήταν υπερόπτης, μα ένιωθε και μεγάλη μοναξιά. Δεν είχε ποτέ στη ζωή του κάποιον πραγματικό δεσμό. Όταν περπατούσε στο δρόμο και περνούσε μπροστά από αξιόλογες κυρίες, έβλεπε στα μάτια τους την απέχθεια.

Δεν πέρασε πολύς καιρός και σκέφτηκε να επισκεφτεί τον γέρο Γιεχουντά Σάαλμαν.

Πολλές ιστορίες λέγονταν για τον Σάαλμαν, η καθεμιά ελαφρώς διαφορετική από την άλλη: πως ήταν ένας ατιμασμένος ραβίνος που είχε εκ-

διωχθεί από τη συναγωγή του, πως κουβαλούσε μέσα του ένα ντίμπακ¹ το οποίο του έδινε υπερφυσικές δυνάμεις, ακόμη και πως ήταν εκατό χρόνων και πλάγιαζε με δαιμόνισσες. Όμως όλες οι ιστορίες συμφωνούσαν στο εξής: Ο Σάαλμαν ανακατευόταν με τις πλέον επικίνδυνες των καβαλιστικών τεχνών και ήταν πρόθυμος να προσφέρει τις υπηρεσίες του αντί τιμήματος. Στείρες γυναίκες τον είχαν επισκεφτεί μέσα στην άγρια νύχτα και λίγο αργότερα είχαν πιάσει παιδί. Χωριατοπούλες που αναζητούσαν τον έρωτα κάποιων συγκεκριμένων ανδρών αγόραζαν από τον Σάαλμαν σακουλάκια με σκόνες και τα άδειαζαν στην μπίρα των αγαπημένων τους.

Όμως ο Ρότφελντ δεν ήθελε ούτε ξόρκια ούτε ερωτικά φίλτρα. Κάτι άλλο είχε κατά νου.

Επισκέφτηκε το ετοιμόρροπο καλύβι του γέρου, βαθιά μέσα στο δάσος που συνόρευε με το Κόνιν. Ο δρόμος μέχρι την εξώπορτα ήταν ένα μισοπατημένο μονοπάτι. Το μόνο σημάδι πως κάποιος κατοικούσε εκεί μέσα ήταν ένας λιγδερός, κιτρινωπός καπνός που έβγαινε από την καμινάδα. Οι τοίχοι της καλύβας έγερναν προς το μέρος μιας κοντινής ρεματιάς, μέσα στην οποία κυλούσε ένα ρυάκι.

Ο Ρότφελντ χτύπησε την πόρτα και περίμενε. Μετά από μερικά λεπτά, άκουσε ένα σερνάμενο βήμα. Η πόρτα άνοιξε μια παλάμη, αποκαλύπτοντας έναν άνδρα γύρω στα εβδομήντα. Ήταν φαλακρός, με εξαίρεση λίγες τρίχες στο ύψος των αυτιών. Τα μάγουλά του ήταν βαθιά αυλακωμένα πάνω από το μπλεγμένο γένι του. Αγριοκοίταξε τον Ρότφελντ, λες και τον προκαλούσε να μιλήσει.

«Εσύ είσαι ο Σάαλμαν;» ρώτησε ο Ρότφελντ.

Καμιά απάντηση, μόνο ένα βλέμμα.

Ο Ρότφελντ ξερόβηξε νευρικά. «Θέλω να μου φτιάξεις ένα γκόλεμ που να μπορεί να περάσει για άνθρωπος», είπε. «Και θέλω να είναι θηλυκό».

Τα λόγια αυτά έσπασαν τη σιωπή του γέροντα. Γέλασε βραχνά, σαν να γάβγιζε. «Αγόρι μου», είπε, «ξέρεις τι είναι ένα γκόλεμ;»

«Ένας άνθρωπος καμωμένος από πηλό», είπε ο Ρότφελντ κάπως διστακτικά.

«Λάθος. Είναι ένα υποζύγιο. Ένας αδέξιος και άβουλος σκλάβος. Τα

1 Στην εβραϊκή παράδοση, το κακοποιό πνεύμα ενός νεκρού που προσκολλάται σε έναν ζωντανό.

γκόλεμ φτιάχνονται για να παρέχουν προστασία και ωμή δύναμη, όχι για τις απολαύσεις του κρεβατιού».

Ο Ρότφελντ κοκκίνισε. «Μου λες, λοιπόν, πως δεν μπορείς να το κάνεις;»

«Σου λέω πως η ιδέα είναι γελοία. Το να κατασκευάσει κανείς ένα γκόλεμ που να περνάει για άνθρωπος θα ήταν σχεδόν αδύνατο. Κατ' αρχάς, θα έπρεπε να διαθέτει κάποια αυτογνωσία, έστω αρκετή μόλις για να συζητάει. Για να μην αναφέρω και το ίδιο το σώμα, με αληθοφανείς αρθρώσεις και μυϊκή διάπλαση...»

Ο γέρος σταμάτησε να μιλάει, κοιτάζοντας με απλανές βλέμμα πέρα από τον επισκέπτη του. Φαινόταν να συλλογίζεται κάτι. Ξαφνικά γύρισε την πλάτη του στον Ρότφελντ και εξαφανίστηκε μέσα στο μισοσκόταδο της καλύβας. Από την ανοιχτή πόρτα, ο Ρότφελντ μπορούσε να τον δει να ανακατεύει προσεκτικά μια στοίβα χαρτιά. Ύστερα πήρε στα χέρια ένα παλιό, δερματόδετο βιβλίο και το ξεφύλλισε. Το δάχτυλό του διέτρεξε μια σελίδα, σαν να διάβαζε κάτι γραμμένο εκεί. Γύρισε και κοίταξε τον Ρότφελντ.

«Ελα πάλι αύριο», είπε.

Έτσι, ο Ρότφελντ χτύπησε ξανά την επόμενη ημέρα και αυτή τη φορά ο Σάαλμαν άνοιξε αμέσως. «Πόσα μπορείς να πληρώσεις;» ρώτησε.

«Δηλαδή, γίνεται;»

«Απάντησε στην ερώτησή μου. Το ένα θα καθορίσει το άλλο».

Ο Ρότφελντ είπε ένα νούμερο. Ο γέρος ρουθούνησε εκνευρισμένος. «Τουλάχιστον μιμίση φορά αυτά».

«Μα δεν θα μου μείνει σχεδόν τίποτα!»

«Θεώρησέ το μεγάλη ευκαιρία», είπε ο Σάαλμαν. «Δεν είναι γραμμένο πως μια ενάρετη γυναίκα αξίζει περισσότερο κι από ρουμπίνια; Και η αρετή της θα είναι εγγυημένη», συμπλήρωσε χαμογελώντας πονηρά.

Τρεις μέρες αργότερα, ο Ρότφελντ έφερε τα χρήματα μέσα σε μια μεγάλη ξύλινη θήκη. Η όχθη της κοντινής ρεματιάς είχε σκαφτεί πρόσφατα και της είχε αφαιρεθεί ένα κομμάτι στο μήκος ενός ανθρώπου. Ένα λασπωμένο φτυάρι ακουμπούσε πάνω σε έναν από τους τοίχους.

Ο Σάαλμαν άνοιξε την πόρτα αφηρημένα, λες και είχε σταματήσει μια δουλειά πάνω στην πιο κρίσιμη στιγμή. Λάσπες ξεραίνονταν στα ρούχα και λέκιαζαν τα γένια του. Είδε την ξύλινη θήκη και την άρπαξε από το χέρι του Ρότφελντ.

«Ωραία», του είπε. «Ξαναέλα σε μια βδομάδα».

«Τι προτιμάς σε μια γυναίκα;» ρώτησε ο Σάαλμαν.

Είχε περάσει μια εβδομάδα και αυτή τη φορά είχε αφήσει τον Ρότφελντ να περάσει μέσα. Στο εσωτερικό της καλύβας δέσποζε το τραπέζι που ο Ρότφελντ είχε δει φευγαλέα την προηγούμενη φορά και ο νεαρός δεν μπορούσε παρά να ρίχνει λοξές ματιές στο φορτίο του: μια ανθρωπινή σιλουέτα, σκεπασμένη με ένα σεντόνι. «Τι εννοείς, *προτιμώ*;» τον ρώτησε.

«Σου φτιάχνω μια γυναίκα. Υπέθεσα πως θα ήθελες να έχεις λόγο πάνω σε αυτό το θέμα».

Ο Ρότφελντ έσμιξε τα φρύδια. «Θα ήθελα ένα ελκυστικό σώμα, υποθέτω...».

«Δεν μιλώ για τα σωματικά της χαρακτηριστικά, όχι ακόμα τουλάχιστον. Μιλώ για τον χαρακτήρα της. Την προσωπικότητά της».

«Μπορείς να το κάνεις κι αυτό;»

«Ναι, πιστεύω πως μπορώ», απάντησε ο γέρος με περηφάνια. «Τουλάχιστον μπορώ να την οδηγήσω προς ορισμένες τάσεις».

Ο Ρότφελντ συλλογίστηκε πολύ. «Θέλω να είναι υπάκουη».

«Θα είναι υπάκουη από μόνη της», είπε ο Σάαλμαν, εκνευρισμένα. «Αυτό ακριβώς είναι ένα γκόλεμ – ένας σκλάβος που υπακούει στη θέλησή σου. Θα κάνει ό,τι την προστάξεις. Δεν θα θελήσει ποτέ οτιδήποτε άλλο».

«Ωραία», είπε ο Ρότφελντ, αν και ήταν μπερδεμένος. Έχοντας βάλει κατά μέρος την εμφάνιση και την υπακοή, δεν ήξερε τι άλλο να ζητήσει. Ήταν έτοιμος να πει στον Σάαλμαν να κάνει ό,τι εκείνος νόμιζε καλύτερο, αλλά ήρθε στο νου του η μικρότερη αδελφή του, το μοναδικό κορίτσι που είχε ποτέ γνωρίσει από κοντά. Ήταν γεμάτη περιέργεια, και ένα βάρος για τη μητέρα του, η οποία δεν άντεχε να την έχει συνέχεια δίπλα της και να της κάνει ερωτήσεις. Σε μια από τις ελάχιστες μεγαλόψυχες πράξεις της ζωής του, ο νεαρός Όττο την είχε πάρει υπό την προστασία του. Περνούσαν μαζί ολόκληρα απογεύματα, περπατώντας μέσα στο δάσος, και της απαντούσε σε οτιδήποτε τον ρωτούσε. Όταν εκείνη πέθανε, σε ηλικία δώδεκα ετών, πνιγμένη σε ένα ποτάμι κάποιο καλοκαιριάτικο μεσημέρι, έχασε το μοναδικό πρόσωπο για το οποίο ενδιαφερόταν στη ζωή του.

«Δώσε της περιέργεια», είπε στον Σάαλμαν. «Και εξυπνάδα. Δεν

μπορώ ν' αντέξω μια ανόητη γυναίκα. Επίσης», πρόσθεσε καθώς είχε αρχίσει να του έρχεται έμπνευση, «να την κάνεις σεμνή. Όχι... προκλητική. Σύζυγο άξια για έναν κύριο».

Τα φρύδια του γέρου ανασπώθηκαν. Περίμενε πως ο πελάτης του θα ζητούσε μητρική τρυφερότητα ή αχόρταγη ερωτική διάθεση ή ίσως και τα δύο. Τόσα χρόνια που παρασκεύαζε ερωτικά ξόρκια είχε μάθει τι πίστευαν πως ήθελαν σε μια γυναίκα άνδρες σαν τον Ρότφελντ. Περιέργεια, όμως; Εξυπνάδα; Αναρωτήθηκε αν ο άνδρας μπροστά του ήξερε πραγματικά τι ζητούσε.

Τελικά, απλώς χαμογέλασε και άπλωσε τα χέρια. «Θα προσπαθήσω», είπε. «Τα αποτελέσματα ίσως δεν είναι αυτά ακριβώς που θα ήθελες. Υπάρχουν όρια σε αυτά που μπορείς να πετύχεις με τον πηλό». Ύστερα, το πρόσωπό του σκοτεινίασε. «Να θυμάσαι, όμως, αυτό. Ένα πλάσμα δεν μπορεί να απομακρυνθεί πολύ από τη βασική φύση του. Δεν θα πάψει να είναι ένα γκόλεμ. Θα έχει τη δύναμη δέκα ανδρών. Θα σε προστατεύει δίχως δεύτερη σκέψη και θα βλάψει άλλους για να το πετύχει. Δεν έχει φτιαχτεί ακόμη γκόλεμ, το οποίο τελικά να μην πάθει παροξυσμό. Πρέπει να είσαι προετοιμασμένος να την καταστρέψεις».

Το εγχείρημα είχε ολοκληρωθεί τη νύχτα πριν ο Ρότφελντ εγκαταλείψει τις αποβάθρες του Ντάντσιχ. Έκανε ένα τελευταίο ταξίδι μέχρι το καλύβι του Σάαλμαν, οδηγώντας ένα κάρο φορτωμένο με ένα μεγάλο ξύλινο κιβώτιο, ένα σεμνό καφετί φόρεμα κι ένα ζευγάρι γυναικεία παπούτσια.

Ο Σάαλμαν φαινόταν να έχει μείνει άγρυπνος για αρκετό διάστημα. Τα μάτια του ήταν μελανιασμένα και ήταν κάτωχρος, λες και κάποια ζωτική ενέργεια είχε αδειάσει από μέσα του. Άναψε μια λάμπα που κρεμόταν πάνω από το τραπέζι του εργαστηρίου του και ο Ρότφελντ είδε για πρώτη φορά καθαρά αυτό που είχε ζητήσει.

Ήταν ψηλή, σχεδόν το ίδιο ψηλή με τον Ρότφελντ, και με καλές αναλογίες: μακρύ κορμί, στήθη μικρά αλλά σφικτά, δυνατή μέση. Οι γοφοί της ίσως να ήταν λίγο τετράγωνοι, αλλά επάνω της έδειχναν αρμονικοί, ακόμη και ελκυστικοί. Κάτω από το αμυδρό φως, διέκρινε τη σκοτεινή σκιά ανάμεσα στα πόδια της. Γύρισε το βλέμμα αλλού, με προσποιητή

αδιαφορία, νιώθοντας το σαρκαστικό βλέμμα του Σάαλμαν επάνω του και το αίμα να χτυπάει στα μηνίγγια του.

Το πρόσωπό της ήταν πλατύ και σε σχήμα καρδιάς, ενώ τα μάτια απείχαν πολύ το ένα από το άλλο. Ήταν κλειστά και έτσι δεν μπορούσε να γνωρίζει το χρώμα τους. Η μύτη της ήταν μικρή και γαμψή στην άκρη, πάνω από τα γεμάτα χείλη. Τα μαλλιά της ήταν καστανά και ελαφρώς σπαστά, κομμένα έτσι ώστε μόλις να αγγίζουν τους ώμους της.

Επιφυλακτικά, χωρίς να πολυπιστεύει αυτό που έβλεπαν τα μάτια του, ο Ρότφελντ ακούμπησε ένα χέρι πάνω στον δροσερό της ώμο. «Μοιάζει με δέρμα. Δίνει την *αίσθηση* του δέρματος».

«Είναι πηλός», είπε ο γέρος.

«Και πώς το κατάφερες αυτό;»

Ο γέρος απλώς χαμογέλασε, χωρίς να πει τίποτα.

«Και τα μαλλιά; Τα μάτια; Τα νύχια; Κι αυτά από πηλό;»

«Όχι, αυτά είναι αληθινά», είπε ο Σάαλμαν με ένα ήρεμο και αθώο ύφος.

Ο Ρότφελντ θυμήθηκε τη στιγμή που του παρέδιδε τη θήκη με τα χρήματα και αναρωτήθηκε τι είδους προμήθειες είχε χρειαστεί να αγοράσει ο γέρος. Ανατρίχιασε και αποφάσισε να μην το σκεφτεί άλλη φορά.

Έντυσαν την πλήινη γυναίκα και μετέφεραν προσεκτικά το βαρύ κορμί της μέσα στο κιβώτιο. Τα μαλλιά της μπλέχτηκαν γύρω στο πρόσωπό της καθώς την τακτοποιούσαν και ο Ρότφελντ περίμενε μέχρι ο γέρος να του γυρίσει την πλάτη και ύστερα τής τα έστρωσε ευγενικά για να ξανάρθουν στη θέση τους.

Ο Σάαλμαν βρήκε ένα μικρό κομμάτι χαρτί και έγραψε επάνω τις δυο απαραίτητες εντολές – τη μια που θα την έφερνε στη ζωή και την άλλη που θα την κατέστρεφε. Δίπλωσε το χαρτί δύο φορές και το έβαλε σε ένα φάκελο από μουσαμά. Πάνω στον φάκελο έγραψε ΕΝΤΟΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΚΟΛΕΜ και μετά τον παρέδωσε στον Ρότφελντ. Ο πελάτης του ανυπομονούσε να την αφυπνίσει, μα ο γέρος ήταν αντίθετος. «Μπορεί να νιώσει αποπροσανατολισμένη για κάμποση ώρα», είπε, «και το πλοίο θα έχει πολλούς επιβάτες. Αν κάποιος καταλάβαινε τι ακριβώς ήταν, θα σας πετούσαν και τους δύο στη θάλασσα». Ο Ρότφελντ συμφώνησε απρόθυμα να περιμένει μέχρι να φτάσουν στην Αμερική. Κάρφωσαν το καπάκι στο κιβώτιο, σφραγίζοντάς την στο εσωτερικό του.

Ο γέρος πήρε ένα σκονισμένο μπουκάλι και άδειασε από ένα δάχτυ-

λο λικέρ για τον καθένα τους σε δυο ποτήρια. «Ας πιούμε για το γκόλεμ σου», είπε, υψώνοντας το ποτήρι του.

«Για το γκόλεμ μου», επανέλαβε ο Ρότφελντ και άδειασε το ποτήρι μονορούφι. Ήταν μια στιγμή θριάμβου, που τη χαλούσε μονάχα ο επίμονος στομαχόπονός του. Ανέκαθεν είχε ευαίσθητη κράση και το άγχος των τελευταίων εβδομάδων τού είχε σακατέψει το πεπτικό του σύστημα. Αγνοώντας το στομάχι του, βοήθησε τον γέρο να φορτώσει το κιβώτιο στο ανοιχτό κάρο και μετά έπιασε τα χαλινάρια του αλόγου και άρχισε να το τραβάει πίσω του. Κατά την αναχώρηση του Ρότφελντ, ο γέρος έγγεφε λες και κατευόδωνε ένα ζευγάρι νεόνυμφων. «Σου εύχομαι να τη χαρείς!» φώναξε και το κακαριστό γέλιο του αντήχησε ανάμεσα στα δέντρα.

Το πλοίο αναχώρησε από το Ντάντσιχ και έφτασε στον ενδιάμεσο σταθμό του Αμβούργου χωρίς απρόοπτα. Δυο νύχτες αργότερα, ο Ρότφελντ ήταν ξαπλωμένος στη στενή κουκέτα του, με τον φάκελο που έγραφε ΕΝΤΟΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΚΟΛΕΜ χωμένο στην τσέπη του. Ένωθε σαν παιδί που κάποιος του είχε κάνει ένα δώρο κι ύστερα του είχε δώσει εντολή να μην το ανοίξει. Θα ήταν ευκολότερο αν μπορούσε να κοιμηθεί, όμως ο πόνος στο στομάχι του είχε μετατραπεί σε ένα σβόλο αφόρητης δυστυχίας στη δεξιά πλευρά της κοιλιάς του. Ένωθε πως είχε ελαφρύ πυρετό. Η κακοφωνία της τρίτης θέσης τον περιτριγύριζε: εκατό διαφορετικά ροχαλητά, λυγμοί μωρών ανακατεμένοι με λόξυγκα, κάποιοι ήχοι εμετού καθώς το καράβι σκαμπανέβαζε.

Γύρισε πλευρό, σπαρταρώντας από τον πόνο, κι ύστερα σκέφτηκε πως η συμβουλή του γέρου ήταν σίγουρα υπερβολική. Αν επρόκειτο να είναι τόσο υπάκουη όσο του είχε υποσχεθεί ο Σάαλμαν, δεν θα έβλαπτε σε τίποτα να την ξυπνήσει, απλώς και μόνο για να βεβαιωθεί. Ύστερα θα της έδινε εντολή να παραμείνει ξαπλωμένη μέσα στο κιβώτιο μέχρι που να φτάσουν στην Αμερική.

Μα τι θα γινόταν αν δεν λειτουργούσε σωστά; Τι θα γινόταν αν δεν ξυπνούσε καθόλου, μα απλώς έμενε ακίνητη, ένα κομμάτι πηλού σε σχήμα γυναίκας; Για πρώτη φορά πέρασε από τον νου του ότι δεν είχε δει καμιά απόδειξη πως ο Σάαλμαν μπορούσε να κάνει όσα του είχε υποσχεθεί. Πανικόβλητος, τράβηξε το φάκελο από την τσέπη του και έβγαλε

από μέσα το κομμάτι του χαρτιού. Ακαταλαβίστικες λέξεις χωρίς νόημα, ένα συνονθύλευμα εβραϊκών γραμμάτων! Πόσο ανόητος είχε φανεί!

Κρέμασε τα πόδια κάτω από την κουκέτα και έπιασε μια λάμπα κηροζίνης από το καρφί όπου κρεμόταν. Πιέζοντας με το ένα χέρι το πλευρό του, κινήθηκε βιαστικά μέσα από τον λαβύρινθο με τις κουκέτες μέχρι τη σκάλα και από εκεί κατέβηκε στο αμπάρι.

Του πήρε σχεδόν δυο ώρες μέχρι να βρει το κιβώτιο, δυο ώρες ψάξιμο ανάμεσα σε στοίβες από βαλίτσες και κουτιά δεμένα με σπάγκο. Το στομάχι του τον έκαιγε και κρύος ιδρώτας κυλούσε μέσα στα μάτια του. Τελικά, παραμέρισε ένα τυλιγμένο χαλί και το αντίκρισε: το κιβώτιο, μέσα στο οποίο βρισκόταν η νύφη του.

Βρήκε ένα λοστό, έβγαλε τα καρφιά από το κιβώτιο και σήκωσε το καπάκι. Ενώ η καρδιά του χτυπούσε δυνατά, έβγαλε το χαρτί από την τσέπη του και πρόφερε προσεκτικά την εντολή με τίτλο *Για να Αφουπνίσεις το Γκόλεμ*.

Κράτησε την ανάσα του και περίμενε.

Αργά, το Γκόλεμ πήρε ζωή.

Πρώτα ξύπνησαν οι αισθήσεις της. Ένωσε την τραχύτητα του ξύλου κάτω από τα ακροδάχτυλά της, τον κρύο, υγρό αέρα στο δέρμα της. Αισθάνθηκε την κίνηση του πλοίου. Μύρισε μούχλα και την ταγκίλα του θαλασσόνηρου.

Ξύπνησε λίγο περισσότερο και συνειδητοποίησε πως είχε σώμα. Τα ακροδάχτυλα που άγγιζαν το ξύλο ήταν δικά της. Το δέρμα που ο αέρας πάγωνε ήταν το δικό της δέρμα. Δοκίμασε να κουνήσει ένα δάχτυλο και τα κατάφερε.

Άκουσε έναν άνδρα εκεί κοντά να βαριανασαίνει. Γνώριζε το όνομά του και ήξερε ποιος ήταν. Ήταν ο κύριός της, ο μοναδικός της σκοπός. Ήταν το γκόλεμ του, δεμένο με τη θέλησή του. Κι εκείνη τη στιγμή ήθελε από αυτήν να ανοίξει τα μάτια της.

Το Γκόλεμ άνοιξε τα μάτια.

Ο κύριός της ήταν γονατιστός και έσκυβε από πάνω της μέσα στο αμυδρό φως. Το πρόσωπο και τα μαλλιά του ήταν λουσμένα στον ιδρώτα. Με το ένα χέρι έσφιγγε το χείλος του κιβωτίου και με το άλλο πίεζε το στομάχι του.

«Γεια σου», ψιθύρισε ο Ρότφελντ. Μια παράλογη ντροπή έκανε το λαιμό του να σφίγγεται. «Ξέρεις ποιος είμαι;»

«Είσαι ο κύριός μου. Σε λένε Όττο Ρότφελντ».

Η φωνή της ήταν καθαρή και φυσική, αν και λίγο βαθιά.

«Σωστά», είπε εκείνος λες και απευθυνόταν σε παιδί. «Κι εσύ, ξέρεις ποια είσαι;»

«Ένα γκόλεμ». Σταμάτησε για μια στιγμή, συλλογισμένη. «Δεν έχω όνομα».

«Όχι, ακόμα», είπε ο Ρότφελντ χαμογελώντας. «Θα πρέπει να σκεφτώ ένα για να σου δώσω».

Ξαφνικά μόρφασε. Το Γκόλεμ δεν χρειαζόταν να ρωτήσει γιατί· ο πόνος που ένιωθε κι εκείνη καθρέφτιζε τον δικό του. «Πονάς», είπε ανήσυχια.

«Δεν είναι τίποτα», της απάντησε ο Ρότφελντ. «Σήκω λίγο».

Ανακάθισε μέσα στο κιβώτιο και κοίταξε γύρω της. Η λάμπα της κροζίνης έριχνε ένα αδύναμο φως που πηγαινοερχόταν με το σκαμπανέβασμα του πλοίου. Μακριές σκιές μεγάλωναν κι ύστερα αποτραβιόντουσαν πάνω σε σωρούς από βαλίτσες και κιβώτια. «Πού είμαστε;» ρώτησε.

«Μέσα σε ένα πλοίο και διασχίζουμε τον ωκεανό», είπε ο Ρότφελντ. «Πηγαίνουμε στην Αμερική. Όμως, θα πρέπει να είσαι πολύ προσεκτική. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι πάνω σε αυτό το πλοίο και θα τρώμαζαν αν ήξεραν τι είσαι. Ίσως ακόμα και να προσπαθούσαν να σου κάνουν κακό. Πρέπει να μείνεις εδώ, εντελώς ακίνητη, μέχρι να πιάσουμε ξηρά».

Το πλοίο έγερνε απότομα και το Γκόλεμ έσφιξε τις άκρες του κιβωτίου.

«Μην ανησυχείς», ψιθύρισε ο Ρότφελντ. Σήκωσε ένα τρεμάμενο χέρι και χάραιψε τα μαλλιά της. «Είσαι ασφαλής εδώ μαζί μου, Γκόλεμ μου».

Ξαφνικά, στραβοκατάπιε, έσκυψε το κεφάλι στο κατάρωμα και άρχισε να νιώθει επιθυμία για εμετό. Το Γκόλεμ τον κοίταξε με στενοχώρια. «Ο πόνος σου χειροτερεύει», είπε.

Ο Ρότφελντ έβηξε και σκούπισε το στόμα του με την ανάστροφη του χεριού του. «Σου είπα, δεν είναι τίποτα». Προσπάθησε να σηκωθεί, αλλά τρέκλισε και έπεσε στα γόνατα. Ένα κύμα πανικού τον πλημμύρισε καθώς άρχισε να συνειδητοποιεί πως πράγματι είχε κάτι σοβαρό.

«Βοήθησέ με», ψιθύρισε.

Η εντολή διαπέρασε το Γκόλεμ σαν βέλος. Βγήκε γρήγορα από το

κιβώτιό της, έσκυψε πάνω από τον Ρότφελντ και τον σήκωσε σαν να μη ζύγιζε περισσότερο από ένα μωρό. Με τον κύριό της στην αγκαλιά της, άνοιξε δρόμο ανάμεσα στα κιβώτια, ανέβηκε τη στενή σκάλα και βγήκε από το αμπάρι.

Μεγάλη αναταραχή ξέσπασε στο πίσω μέρος του καταστρώματος της τρίτης θέσης. Εξαπλώθηκε σε όλο το κατάστρωμα, ξυπνώντας τους κοιμισμένους που μурμουρίζαν, αλλάζοντας θέση πάνω στις κουκέτες τους. Ένα πλήθος είχε αρχίσει να μαζεύεται γύρω από ένα ράντζο κοντά στο κουβούσι², όπου ήταν σωριασμένος ένας άνδρας. Το φως ενός φαναριού έδειχνε πως το πρόσωπό του ήταν γκριζό. Μια φράση άρχισε να περνάει από τη μια σειρά με τις κουκέτες στην άλλη: υπήρχε κάποιος γιατρός εκεί κοντά;

Σύντομα κάποιος εμφανίστηκε, φορώντας πυτζάμες και παλτό. Το πλήθος τού άνοιξε δρόμο κι εκείνος έφτασε το ράντζο. Πάνω από τον άρρωστο στεκόταν μια ψηλή γυναίκα με καφετί φουστάνι που κοιτούσε με γουρλωμένα μάτια καθώς ο γιατρός ξεκούμπωνε το πουκάμισο του νεαρού και το άνοιγε. Πασπάτησε προσεκτικά το υπογάστριο του Ρότφελντ και ανταμείφθηκε με μια κοφτή κραυγή.

Το Γκόλεμ πετάχτηκε μπροστά, τραβώντας άγρια το χέρι του άνδρα. Ο γιατρός έκανε πίσω, σοκαρισμένος.

«Ησύχασε», ψιθύρισε ο άνδρας πάνω στο ράντζο. «Είναι γιατρός. Έχει έρθει εδώ για να βοηθήσει».

Άπλωσε το χέρι του και έσφιξε το δικό της.

Επιφυλακτικά, ο γιατρός ψηλάφισε πάλι το υπογάστριο του Ρότφελντ, λοξοκοιτάζοντας τη γυναίκα. «Είναι σκωληκοειδίτιδα», δήλωσε. «Πρέπει να τον μεταφέρουμε γρήγορα στον χειρουργό του πλοίου».

Ο γιατρός έπιασε τον Ρότφελντ από το μπράτσο, τραβώντας τον για να σηκωθεί. Έσπευσαν κι άλλοι να βοηθήσουν και αυτό το κουβάρι από άνδρες βγήκε από τη μπουκαπόρτα, με τον Ρότφελντ μισολιπόθυμο στο κέντρο του. Η γυναίκα ακολούθησε ακριβώς πίσω τους.

2 Το τετράγωνο άνοιγμα στο κατάστρωμα του πλοίου που συνήθως οδηγεί στο αμπάρι.

Ο χειρούργος του πλοίου ήταν το είδος του ανθρώπου στον οποίο δεν άρεσε καθόλου να τον ξυπνούν μέσα στη νύχτα, ειδικά για να ανοίξει κάποιον ανώνυμο χωριάτη της τρίτης θέσης. Ρίχνοντας μια ματιά στον άνδρα που σπαρταρούσε αδύναμα πάνω στο χειρουργικό κρεβάτι, αναρωτήθηκε αν άξιζε τον κόπο. Αν έκρινε από την προχωρημένη κατάσταση της περιτονίτιδας και τον υψηλό πυρετό, η σκωληκοειδής απόφυση πιθανότατα είχε ήδη σπάσει, πλημμυρίζοντας την κοιλιά του άνδρα με δηλητήρια. Η χειρουργική επέμβαση ίσως τον αποτελείωνε από μόνη της. Αφού είχαν παραδώσει το φορτίο τους, οι αλλοδαποί που είχαν φέρει τον άνδρα είχαν μείνει για λίγο στο διάδρομο, χωρίς να ξέρουν τι θα έπρεπε να κάνουν, κι ύστερα είχαν φύγει χωρίς να πουν λέξη στα Αγγλικά.

Η μόνη λύση ήταν να τον χειρουργήσει. Φώναξε στο βοηθό του να ξυπνήσει και άρχισε να ετοιμάζει τα εργαλεία του. Έψαχνε να βρει το δοχείο με τον αιθέρα, όταν ξαφνικά η πόρτα της καμπίνας άνοιξε πίσω του. Ήταν μια γυναίκα, ψηλή και μαυρομάλλα, που φορούσε ένα λεπτό καφετί φόρεμα ως μόνη προστασία απέναντι στον κρύο αέρα του Ατλαντικού. Έτρεξε στο πλευρό του άνδρα πάνω στο τραπέζι, μοιάζοντας σχεδόν πανικόβλητη. Ο γιατρός υπέθεσε πως θα ήταν η σύζυγος ή η αρραβωνιαστικιά του.

«Μάλλον θα ήταν υπερβολικό εκ μέρους μου να σου ζητήσω να μου μιλήσεις Αγγλικά», της είπε, αλλά εκείνη τον κοίταξε δίχως να καταλαβαίνει. «Λυπάμαι, αλλά δεν μπορείς να μείνεις εδώ. Καμιά γυναίκα δεν επιτρέπεται να παρευρίσκεται στην επέμβαση. Θα πρέπει να φύγεις», ξαναείπε ο γιατρός κι έδειξε προς την πόρτα.

Αυτή, τουλάχιστον, τη χειρονομία του την κατάλαβε. Άρχισε να διαμαρτύρεται στα Γίντις³. «Για άκου εδώ», ξεκίνησε να λέει ο χειρούργος, ενώ την έπιανε από τον αγκώνα για να την οδηγήσει έξω. Ήταν όμως σαν να είχε πιάσει ένα μεταλλικό φανάρι δρόμου. Η γυναίκα δεν κουνήθηκε από τη θέση της. Δέσποζε από πάνω του, συμπαγής και ξαφνικά γιγάντια, σαν μια Βαλκυρία⁴ που είχε πάρει ζωή.

3 Η γερμανο-εβραϊκή διάλεκτος των Εβραίων Εσκενάζι που δημιουργήθηκε τον 9^ο αιώνα στην κεντρική Ευρώπη και αργότερα εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την ήπειρο, όπου υπήρχαν Εβραίοι της Διασποράς. Έχει πολλά γερμανικά στοιχεία, αλλά γράφεται με εβραϊκά γράμματα.

4 Θηλυκό πνεύμα της σκανδιναβικής παράδοσης που κρίνει ποιοι από εκείνους που σκοτώνο-

Τράβηξε το χέρι του από το μπράτσο της σαν ζεματισμένος. «Όπως αγαπάς», μουρμούρισε ενοχλημένος. Ασχολήθηκε με το δοχείο του αιθέρα, προσπαθώντας να αγνοήσει την αλλόκοτη παρουσία πίσω από την πλάτη του.

Η караβόπορτα άνοιξε ξανά και ένας νεαρός μπήκε μέσα, αγουροξυπνημένος. «Γιατρέ, είμαι... μεγαλοδύναμη Θεέ!»

«Μην της δίνεις σημασία», είπε ο χειρουργός. «Αρνιέται να φύγει. Αν λιποθυμήσει, τόσο το καλύτερο. Γρήγορα, τώρα, αλλιώς θα πεθάνει πριν καν προλάβουμε να τον ανοίξουμε». Και με τα λόγια αυτά, αναισθητοποίησε με τον αιθέρα τον ασθενή και έπιασε δουλειά.

Αν οι δυο άνδρες γνώριζαν την τρομερή πάλη που γινόταν μέσα στη γυναίκα που βρισκόταν πίσω τους, θα είχαν εγκαταλείψει το χειρουργείο και θα έτρεχαν για να σωθούν. Οποιοδήποτε καλύτερο δημιουργήμα θα τους είχε πνίξει και τους δύο τη στιγμή που τα νυστέρια τους άγγιζαν το δέρμα του Ρότφελντ. Όμως, το Γκόλεμ θυμόταν τον γιατρό στο αμπάρι και τη διαβεβαίωση του κυρίου της πως είχε έρθει για να τον βοηθήσει. Ο γιατρός εκείνος τον είχε φέρει μέχρι εκεί. Και πάλι, όμως, καθώς παραμέριζαν το δέρμα του Ρότφελντ και έψαχναν μέσα στα εντόσθιά του, τα χέρια της σπαρταρούσαν και σφίγγονταν ανεξέλεγκτα στα πλευρά της. Προσπάθησε να αγγίξει το μυαλό του κυρίου της, αλλά δεν συνάντησε καμιά συνείδηση, καμιά ανάγκη ή επιθυμία. Λίγο-λίγο, τον έχανε.

Ο χειρουργός έβγαλε κάτι από το σώμα του Ρότφελντ και το έριξε μέσα σε έναν δίσκο. «Τουλάχιστον αυτό το αναθεματισμένο πράγμα βγήκε», είπε. Μετά, έριξε μια γρήγορη ματιά πίσω του. «Είσαι ακόμα όρθια. Μπράβο, κορίτσι μου».

«Ίσως να είναι διανοητικά καθυστερημένη», μουρμούρισε ο βοηθός.

«Δεν είναι απαραίτητο. Αυτοί οι χωρικοί έχουν σιδερένιο στομάχι. Σάιμον, κράτα αυτή τη λαβίδα σφιγμένη!»

«Συγγνώμη, γιατρέ».

Όμως ο άνδρας πάνω στο κρεβάτι χαροπάλευε. Ανάσανε βαθιά δυο φορές και ύστερα, με έναν μακρόσυρτο ρόγχο, η τελευταία ανάσα του Όττο Ρότφελντ βγήκε από το σώμα του.

νται στη μάχη θα έχουν την τιμή να μεταφερθούν στη Βαλχάλα, τον παράδεισο των πολεμιστών.

Το Γκόλεμ τρέκλισε καθώς τα τελευταία απομεινάρια της σύνδεσής τους κόβονταν και έσβηναν.

Ο χειρουργός έσκυψε πάνω από το στήθος του Ρότφελντ. Έπιασε για μια στιγμή τον καρπό του άνδρα και ύστερα τον ακούμπησε ευγενικά στη θέση του. «Ωρα θανάτου, σε παρακαλώ», είπε.

Ο βοηθός ξεροκατάπιε και κοίταξε το χρονόμετρό του: «Δύο και σαράντα οκτώ».

Ο χειρουργός το σημείωσε με μια έκφραση αληθινής θλίψης στο πρόσωπό του. «Δεν γινόταν τίποτα, πια», είπε πικραμένα. «Περίμενε πάρα πολύ. Θα πρέπει να υπέφερε για μέρες».

Το Γκόλεμ δεν μπορούσε να πάρει το βλέμμα του από την ακίνητη μορφή πάνω στο χειρουργικό τραπέζι. Πριν από ένα λεπτό ήταν ο κύριός της, ο λόγος της ύπαρξής της. Τώρα φαινόταν να μην είναι τίποτα. Αισθανόταν ζαλισμένη και αποπροσανατολισμένη. Έκανε ένα βήμα μπροστά και άγγιξε το πρόσωπό του, το χαλαρωμένο σαγόνι, τα κρεμασμένα βλέφαρα. Ήδη η θερμότητα εγκατέλειπε το δέρμα του.

Σε παρακαλώ, σταμάτα.

Το Γκόλεμ τράβηξε το χέρι και κοίταξε τους δυο άνδρες που την παρατηρούσαν με έντρομη απέχθεια. Κανείς από τους δύο δεν είχε μιλήσει.

«Λυπάμαι», είπε τελικά ο χειρουργός, ελπίζοντας πως η γυναίκα θα καταλάβαινε τον τόνο της φωνής του. «Κάναμε ό,τι μπορούσαμε».

«Το ξέρω», είπε το Γκόλεμ και τότε μόνο συνειδητοποίησε πως καταλάβαινε τα λόγια του άνδρα και είχε απαντήσει στην ίδια γλώσσα.

Ο χειρουργός ζάρωσε το μέτωπο και αντάλλαξε βλέμματα με τον βοηθό του.

«Κυρία..., συγγνώμη, ποιο ήταν το όνομά του;»

«Ρότφελντ», απάντησε το Γκόλεμ. «Όπο Ρότφελντ».

«Κυρία Ρότφελντ, τα συλλυπητήριά μου. Ίσως...»

«Θέλετε να φύγω», είπε. Δεν ήταν μια υπόθεση, ούτε και κάποια ξαφνική συνειδητοποίηση τού πόσο άβολη ήταν η παρουσία της. Απλώς το γνώριζε με την ίδια βεβαιότητα που μπορούσε να δει το σώμα του κυρίου της πάνω στο τραπέζι και να μυρίσει τους νοσηρούς ατμούς του αιθέρα. Η επιθυμία του χειρουργού να τη στείλει κάπου αλλού είχε μιλήσει μέσα στο μυαλό της.

«Ναι, ίσως αυτό θα ήταν προτιμότερο», είπε. «Σάιμον, σε παρακαλώ, συνόδευσε την κυρία Ρότφελντ στο κατάστρωμα της τρίτης θέσης».

Άφησε τον νεαρό να περάσει το μπράτσο του γύρω της και να την οδηγήσει έξω από το χειρουργείο. Έτρεμε σύγκορμη. Κάποιο κομμάτι της έψαχνε ακόμη εδώ κι εκεί, αναζητώντας τον Ρότφελντ. Στο μεταξύ, η ντροπαλή δυσφορία του νεαρού βοηθού, η επιθυμία του να ξεφορτωθεί τη γυναίκα, θόλωνε τις σκέψεις της. Τι της συνέβαινε;

Στη είσοδο του καταστρώματος της τρίτης θέσης, ο νεαρός τής έσφιξε το χέρι με ενοχή κι ύστερα έφυγε. Τι έπρεπε να κάνει; Να μπει εκεί μέσα και να αντιμετωπίσει όλους εκείνους τους ανθρώπους; Έβαλε το χέρι στο μάνταλο της πόρτας, δίστασε για μια στιγμή, και μετά την άνοιξε.

Οι επιθυμίες και οι φόβοι πεντακοσίων επιβατών την χτύπησαν σαν σίφουνας.

Μακάρι να μπορούσα να κοιμηθώ. Αχ, πώς θα ήθελα να σταματήσω να τη βλέπω να ξερνάει. Θα πάψει ποτέ να ροχαλίζει; Χρειάζομαι ένα ποτήρι νερό. Πόσο ακόμα θέλουμε για να φτιάσουμε στη Νέα Υόρκη; Τι θα γίνει αν το πηλοίο βουηιάξει; Αν ήμασταν μόνοι, θα κάναμε έρωτα. Αχ, Θεέ μου, θέλω να γυρίσω στο σπίτι μου.

Το Γκόλεμ άφησε το μάνταλο, έκανε μεταβολή κι άρχισε να τρέχει.

Ψηλά στο έρημο κεντρικό κατάστρωμα, βρήκε ένα παγκάκι και κάθισε εκεί μέχρι το ξημέρωμα. Μια ψυχρή βροχή άρχισε να πέφτει, μουλιάζοντας το φόρεμά της, αλλά την αγνόησε, αδυνατώντας να επικεντρώσει την προσοχή της οπουδήποτε αλλού πέρα από τη φασαρία μέσα στο κεφάλι της. Ήταν λες και, χωρίς τις εντολές του Ρότφελντ για να την καθοδηγούν, το μυαλό της αναζητούσε κάποιο υποκατάστατο και το έβρισκε στο πλήθος των επιβατών που βρίσκονταν από κάτω. Χωρίς το πλεονέκτημα του δεσμού μεταξύ ενός γκόλεμ και του κυρίου του, οι επιθυμίες και οι φόβοι τους δεν αποτελούσαν την κατευθυντήρια δύναμη των εντολών – ωστόσο τους άκουγε και ένιωθε τις διαφορετικές εντάσεις των επιθυμιών τους, έτσι ώστε τα μέλη της σπαρταρούσαν από την παρόρμηση να ανταποκριθεί. Η κάθε επιθυμία τους έμοιαζε με ένα μικρό χέρι που την τραβούσε από το μανίκι, λέγοντας: *κάνε κάτι, σε παρακαλώ.*

Το άλλο πρωί, στεκόταν στην κουपाσιή την ώρα που έριχναν το πτώμα του Ρότφελντ στη θάλασσα. Ήταν μια μέρα με δυνατό αέρα και

τα κύματα ήταν κοφτά και στεφανωμένα από άσπρους αφρούς. Το σώμα του Ρότφελντ έπεσε στο νερό με ελάχιστο θόρυβο. Την επόμενη στιγμή, το πλοίο το είχε αφήσει πίσω του. Το Γκόλεμ σκέφτηκε πως ίσως θα ήταν προτιμότερο να πέσει κι αυτή στη θάλασσα, ακολουθώντας τον Ρότφελντ. Έσκυψε και κοίταξε από την άκρη της κουπαστής, προσπαθώντας να υπολογίσει το βάθος του νερού, μα δυο άνδρες κινήθηκαν βιαστικά προς το μέρος της. Τους άφησε να την τραβήξουν πίσω.

Το μικρό πλήθος των περιέργων άρχισε να διαλύεται. Ένας άνδρας με στολή αξιωματικού τής παρέδωσε ένα μικρό δερμάτινο πουγκί, εξηγώντας της πως εκεί μέσα υπήρχαν όλα όσα είχε επάνω του ο Ρότφελντ την ώρα του θανάτου του. Κάποια στιγμή, ένας συμπονετικός ναύτης είχε ρίξει ένα μάλλινο πανωφόρι στους ώμους της κι εκείνη έχωσε το πουγκί σε μια τσέπη του.

Μια μικρή ομάδα επιβατών της τρίτης θέσης περίμενε εκεί κοντά. Αναρωτιόντουσαν τι έπρεπε να κάνουν: να τη συνοδεύσουν κάτω ή απλώς να την αφήσουν στην ησυχία της; Διαδόσεις κυκλοφορούσαν ανάμεσα στις κουκέτες όλη την προηγούμενη νύχτα. Ένας άνδρας επέμενε πως την είχε δει να μεταφέρει τον νεκρό ως στο κατάστρωμα της τρίτης θέσης κρατώντας τον στην αγκαλιά της. Μια γυναίκα, πάλι, μουρμούριζε πως είχε δει τον Ρότφελντ στο Ντάντσιχ –όπου είχε τραβήξει την προσοχή επειδή μάλωνε τους ναύτες που δεν κρατούσαν με προσοχή ένα βαρύ κιβώτιο– και πως είχε επιβιβαστεί στο πλοίο μόνος. Θυμόντουσαν πως την είχαν δει να αρπάζει τα χέρια του γιατρού σαν αγρίμι και να τα τραβάει μακριά. Και ήταν απλώς *αληθόκοτη*, με έναν τρόπο που δεν μπορούσαν να εξηγήσουν ακόμη και στους εαυτούς τους.

Στεκόταν εντελώς ακίνητη, λες κι ήταν ριζωμένη στο κατάστρωμα, ενώ όσοι βρίσκονταν γύρω της ριγούσαν από το κρύο και έγερναν μαζί με το καράβι. Ούτε καν ανοιγόκλεινε τα βλέφαρα, ακόμα κι όταν τη χτυπούσαν οι αφροί των κυμάτων. Κι απ' όσο μπορούσαν να ξέρουν, δεν είχε χύσει ακόμα ούτε ένα δάκρυ.

Αποφάσιζαν να την πλησιάσουν. Όμως το Γκόλεμ διαισθάνθηκε τους φόβους και τις υποψίες τους και απομακρύνθηκε από την κουπαστή, περνώντας από μπροστά τους, έχοντας την πλάτη άκαμπτη, δείχνοντας έτσι καθαρά την επιθυμία της να μείνει μόνη. Εκείνοι αισθάνθηκαν το πέρασμά της σαν ένα φύσημα παγερού αέρα που έφερνε στα ρουθούνια μυρωδιά τάφου. Δείλιασαν και την άφησαν στην ησυχία της.

Το Γκόλεμ κινήθηκε προς την πίσω σκάλα. Προσπέρασε την τρίτη θέση και συνέχισε να κατεβαίνει μέχρι τα βάθη του αμπαριού: το μοναδικό σημείο στη διάρκεια της σύντομης ύπαρξής της όπου δεν είχε αισθανθεί να κινδυνεύει. Βρήκε το ανοιγμένο κιβώτιο, μπήκε μέσα και τράβηξε το καπάκι ώστε να κλείσει από πάνω της. Τυλιγμένη στο σκοτάδι, έμεινε ακίνητη και αναλογίστηκε τα λιγοστά γεγονότα για τα οποία ήταν σίγουρη. Ήταν ένα γκόλεμ και ο κύριός της ήταν νεκρός. Βρισκόταν μέσα σε ένα πλοίο, στη μέση του ωκεανού. Αν οι άλλοι ήξεραν τι ήταν, θα τη φοβόντουσαν. Έπρεπε να μείνει κρυμμένη.

Καθώς έμενε ξαπλωμένη εκεί, οι πιο ισχυρές επιθυμίες από τα πάνω καταστρώματα έφταναν μέχρις αυτήν. Ένα κοριτσάκι της τρίτης θέσης είχε χάσει το αλογάκι που είχε για παιχνίδι και τώρα έκλαιγε απαρνηγόρητο. Ένας άνδρας που ταξίδευε στη δεύτερη θέση είχε περάσει τρεις ημέρες χωρίς ποτό, προσπαθώντας να κάνει ένα νέο ξεκίνημα. Βημάτιζε πέρα-δώθε μέσα στη μικροσκοπική καμπίνα του, τρέμοντας σύγκορμος, τραβώντας τα μαλλιά του, ανίκανος να σκεφτεί οτιδήποτε άλλο εκτός από ένα ποτήρι κονιάκ. Ο καθένας από αυτούς, και πολλοί άλλοι ακόμα, την τραβούσαν ο καθένας με τη σειρά του, τη μια δυνατότερα, την άλλη πιο αδύναμα. Την παρότρυναν να βγει από το αμπάρι και να τους βοηθήσει με κάποιο τρόπο. Όμως εκείνη θυμόταν τις υποψίες των επιβατών στο εξωτερικό κατάστρωμα και έμεινε μέσα στο κιβώτιό της.

Έμεινε εκεί όλη την υπόλοιπη ημέρα και μέχρι που νύχτωσε, ακούγοντας τα κιβώτια γύρω της να μετακινούνται και να τρίζουν. Αισθανόταν άχρηστη, δίχως σκοπό. Δεν είχε ιδέα τι έπρεπε να κάνει. Το μοναδικό στοιχείο για τον προορισμό τους ήταν μια λέξη που είχε πει ο Ρότφελντ. *Αμερική*. Θα μπορούσε να σήμαινε οτιδήποτε.

Την άλλη μέρα, οι επιβάτες ξύπνησαν και βρήκαν νηπιότερο καιρό και ένα ευπρόσδεκτο θέαμα: μια λεπτή γκρίζα γραμμή ανάμεσα στη θάλασσα και τον ουρανό. Κάποιοι βγήκαν στο κατάστρωμα, κοιτάζοντας δυτικά καθώς η γραμμή απλωνόταν ολοένα και παχύτερη. Έστω για μια στιγμή, ένιωσαν όλες τις επιθυμίες τους να εκπληρώνονται και όλους τους φόβους τους να ξεχνιούνται. Βαθιά μέσα στο αμπάρι, το Γκόλεμ ένιωσε μια απρόσμενη και μακάρια ανακούφιση.

Ο ακατάπαυστος θόρυβος από τις προπέλες μετατράπηκε σε γουρ-γουρητό. Το πλοίο έκοψε ταχύτητα. Ύστερα ακούστηκε ο μακρινός ήχος από φωνές που ούρλιαζαν και ζητωκραύγαζαν. Η περιέργεια έκανε το Γκόλεμ να σηκωθεί τελικά από το κιβώτιό της και να βγει στο μπροστινό κατάστρωμα, κάτω από τον μεσημεριάτικο ήλιο.

Το κατάστρωμα ήταν πλημμυρισμένο από ανθρώπους και στην αρχή το γκόλεμ δεν μπορούσε να δει σε ποιον έγενεφان. Όμως ύστερα την είδε: ήταν μια γκριζοπράσινη γυναίκα που στεκόταν στη μέση του νερού, κρατώντας στο ένα χέρι μια πέτρινη πλάκα γραφής και σηκώνοντας ψηλά με το άλλο έναν πυρσό. Το βλέμμα της δεν άλλαζε και στεκόταν εντελώς ακίνητη – ήταν κι αυτή ένα Γκόλεμ; Ύστερα κατάλαβε ποια ήταν η απόσταση και συνειδητοποίησε πόσο μακριά βρισκόταν η γυναίκα και πόσο γιγάντια ήταν. Δεν ήταν ζωντανή – αν και τα απλανή, λεία μάτια έκρυβαν μια υποψία αντίληψης. Όσοι βρισκόνταν στο κατάστρωμα τής έγενεφαν και της φώναζαν με ενθουσιασμό, κλαίγοντας ενώ ταυτόχρονα χαμογελούσαν. Κι αυτή, λοιπόν, είναι μια κατασκευασμένη γυναίκα, σκέφτηκε το Γκόλεμ. Οτιδήποτε και αν σήμαινε για τους υπόλοιπους, εκείνη την αγαπούσε και τη σεβόταν μόνο γι' αυτό. Για πρώτη φορά από τη στιγμή που είχε πεθάνει ο Ρότφελντ, το Γκόλεμ αισθάνθηκε κάτι σαν ελπίδα.

Η σειρήνα του πλοίου ήχησε, δονώντας τον αέρα. Το Γκόλεμ ετοιμάστηκε να επιστρέψει στο αμπάρι και μόνο τότε αντίκρισε την πόλη. Ύψωνόταν, πελώρια, στην άκρη ενός νησιού. Τα ψηλά, τετράγωνα κτίρια έμοιαζαν να μετακινούνται το ένα ανάμεσα στο άλλο, χορεύοντας σε σειρές καθώς το πλοίο πλησίαζε. Διέκρινε δέντρα, αποβάθρες, ένα λιμάνι γεμάτο μικρότερα σκάφη, ρυμουλκά και ιστιοφόρα που έσκιζαν την επιφάνεια του νερού σαν έντομα. Υπήρχε μια μακριά γκρίζα γέφυρα που κρεμόταν μέσα σε ένα δίκτυο καλωδίων και απλωνόταν ανατολικά προς μια άλλη ακτή. Αναρωτήθηκε αν θα περνούσαν από κάτω της. Όμως το πλοίο έστριψε δυτικά, πλησιάζοντας τις αποβάθρες. Η θάλασσα μεταμορφώθηκε σε ένα στενό ποτάμι.

Ένοστολοι άνδρες πηγαينوέρχονταν πάνω στο κατάστρωμα, φωνάζοντας *Πηγαίνετε να μαζέψετε τα πράγματά σας, έλεγαν. Θα αράξουμε σύντομα στη Νέα Υόρκη και θα μεταφερθείτε στη Νήσο Έθις⁵ με πορθμείο.*

5 Η νησίδα μέσα στον κόλπο της Νέας Υόρκης από όπου περνούσαν για έλεγχο όλοι οι μετανάστες που έφταναν στο λιμάνι. Άρχισε να λειτουργεί ως κέντρο υποδοχής μεταναστών το 1892, και

Οι αποσκευές σας που βρίσκονται στο αμπάρι θα σας παραδοθούν εκεί. Μόνο όταν άκουσε αυτά τα μηνύματα να επαναλαμβάνονται μερικές φορές, το Γκόλεμ συνειδητοποίησε πως οι άνδρες μιλούσαν σε διαφορετικές γλώσσες και πως αυτή τις καταλάβαινε όλες.

Μέσα σε λίγα λεπτά, το κατάστρωμα είχε αδειάσει από επιβάτες. Μετακινήθηκε κάτω από τη σκιά που έριχνε το πηδαλιουχείο, προσπαθώντας να σκεφτεί. Δεν είχε άλλο προσωπικό αντικείμενο πέρα από το πανωφόρι που της είχαν δώσει. Το σκουρόχρωμο μάλλινο ύφασμά του ζεσταινόταν από το φως του ήλιου. Έψαξε μέσα στην τσέπη και βρήκε το μικρό δερμάτινο σακούλι. Αν μη τι άλλο, είχε αυτό.

Κάποιοι λιγοστοί επιβάτες εμφανίστηκαν ξανά στη σκάλα κι ύστερα ένας ολόκληρος χείμαρρος, όλοι ντυμένοι για ταξίδι, κουβαλώντας τις τσάντες και τις βαλίτσες τους. Οι ένστολοι άρχισαν πάλι να φωνάζουν: *Μπείτε στη σειρά. Ετοιμαστείτε να μας δώσετε το όνομα και την εθνικότητά σας. Μη σπρώχνετε. Όχι όλοι μαζί. Προσέχετε τα παιδιά σας.* Το Γκόλεμ στάθηκε παράμερα, χωρίς να είναι σίγουρη τι έπρεπε να κάνει. Θα έπρεπε να πάει μαζί τους; Έπρεπε να βρει ένα μέρος να κρυφτεί; Τα μυαλά τους οχλαγωγούσαν γύρω της και όλα ήθελαν μόνο ένα γρήγορο πέρασμα από τη Νήσο Έλις και ένα καθαρό πιστοποιητικό υγείας από τους επιθεωρητές.

Ένας από τους ένστολους είδε το Γκόλεμ να στέκεται παράμερα και κινήθηκε διστακτικά προς το μέρος της. Ένας επιβάτης τού έκοψε το δρόμο, έβαλε το χέρι στον ώμο του και άρχισε να του μιλάει στο αυτί. Ήταν ο γιατρός από την τρίτη θέση. Ο αξιωματικός του πλοίου κρατούσε ένα μάτσο χαρτιά και άρχισε να ψάχνει τις σελίδες τους. Συνοφρυώθηκε και αποτραβήχτηκε από τον γιατρό, ο οποίος επέστρεψε στην ουρά.

«Κυρία», είπε ο αξιωματικός, κοιτάζοντας κατευθείαν προς το Γκόλεμ. «Ελάτε εδώ, σας παρακαλώ». Παντού γύρω τους επικρατούσε σιγή καθώς το Γκόλεμ πλησίαζε. «Είστε αυτή που χάσατε τον σύζυγό σας, σωστά;»

«Ναι».

«Τα συλλυπητήριά μου, κυρία. Πιθανώς να έχει γίνει κάποια παράβλεψη, αλλά δεν είστε στον κατάλογο των επιβατών. Μπορώ να δω το εισιτήριό σας;»

μέχρι το 1954, που το κέντρο έκλεισε οριστικά, πάνω από δώδεκα εκατομμύρια μετανάστες πέρασαν από αυτό.

Το εισιτήριό της; Δεν είχε. Θα μπορούσε να πει ψέματα πως το είχε χάσει, αλλά δεν είχε πει ποτέ ψέματα και δεν εμπιστευόταν τον εαυτό της πως θα τα έλεγε πειστικά. Συνειδητοποίησε πως οι μοναδικές επιλογές της ήταν να μείνει αμίλητη ή να πει την αλήθεια.

«Δεν έχω εισιτήριο», είπε και χαμογέλασε, ελπίζοντας πως αυτό θα τη βοηθούσε.

Ο αξιωματικός αναστέναξε κουρασμένα και έπιασε το μπράτσο του Γκόλεμ λες κι ήθελε να την εμποδίσει να το βάλει στα πόδια. «Πρέπει να έρθετε μαζί μου, κυρία».

«Πού πάμε;»

«Θα παραμείνετε στο μπαλαούρο μέχρι να ξεχωρίσουμε τους επιβάτες και μετά θα σας κάνουμε κάποιες ερωτήσεις».

Τι έπρεπε να κάνει; Δεν υπήρχε τρόπος να απαντήσει στις ερωτήσεις τους χωρίς να αποκαλυφθεί. Ήδη, όλοι κοιτούσαν προς το μέρος της. Αναστατωμένη, γύρισε, παρά το επίμονο κράτημα του άνδρα, αναζητώντας κάποιο δρόμο διαφυγής. Ταξίδευαν ακόμη, πλέοντας στο μέσο του ποταμού, ενώ μικρότερα σκάφη έσκιζαν το νερό και από τις δυο πλευρές. Πέρα από τις πολυάσχολες αποβάθρες, η πόλη έλαμπε ελκυστικά.

Ο αξιωματικός τής έσφιξε το μπράτσο περισσότερο. «Κυρία, μη με αναγκάσετε να σας οδηγήσω με τη βία».

Όμως εκείνη διέκρινε πως ο άνδρας δεν ήθελε να ασκήσει βία επάνω της. Δεν ήθελε καμιά δοσοληψία μαζί της. Περισσότερο από όλα, ο αξιωματικός ευχόταν να εξαφανιζόταν από μπροστά του.

Ένα αχνό χαμόγελο χαραχτηκε στα χείλη του Γκόλεμ. Αυτή, επιτέλους, ήταν μια επιθυμία που μπορούσε να ικανοποιήσει.

Με ένα τίναγμα του αγκώνα, ξέφυγε από τον ξαφνιασμένο αξιωματικό και έτρεξε προς την άκρη του πλοίου. Πριν οποιοσδήποτε προλάβει έστω να φωνάξει, πήδηξε πάνω από την κουπαστή, διέγραψε ένα τόξο πάνω από τον απαστράπτοντα Χάντισον και βούλιαξε σαν πέτρα.

Μερικές ώρες αργότερα, ένας λιμενεργάτης που κάπνιζε το τσιγάρο του στη γωνία Γουέστ και Γκάνσεβουρτ είδε μια γυναίκα να έρχεται προς το μέρος του από την κατεύθυνση του ποταμού. Ήταν μούσκεμα. Φορούσε ένα ανδρικό μάλλινο πανωφόρι και ένα καφετί φόρεμα που

κολλούσε άσεμνα πάνω στο κορμί της. Τα μαλλιά της ήταν κολλημένα στον αυχένα της. Το πιο απίστευτο, όμως, ήταν η πηχτή, γλυφή λάσπη που κάλυπτε το φόρεμα και τα παπούτσια της.

«Εε, δεσποινίς», της φώναξε. «Είχες πάει για κολύμπι;»

Η γυναίκα τού χάρισε ένα παράξενο χαμόγελο καθώς τον προσπερνούσε. «Όχι», του είπε. «Είχα πάει για περπάτημα».